

Spellingonderwijs: Hoe maak ik het effectief?

Prof. dr. Anna M.T. Bosman
Radboud Universiteit, Nijmegen

www.annabosman.eu
a.bosman@pwo.ru.nl

1

Thema's

- Hoe onderzoekt u effectiviteit van instructie?
  - 3 voorbeeldstudies
- Wat werkt bij (spelling)onderwijs?
  - Didactische principes
  - Organisatorische principes

2

Spellingonderzoek

3

Studie I

Instructievormen (Groep 3, juni)

Lezen

Kopiëren of overschrijven

Grafeemselectie (alleen het lastige stukje)

Mondeling spellen (hardop uit het hoofd)

Visueel dictee (uit het hoofd opschrijven)

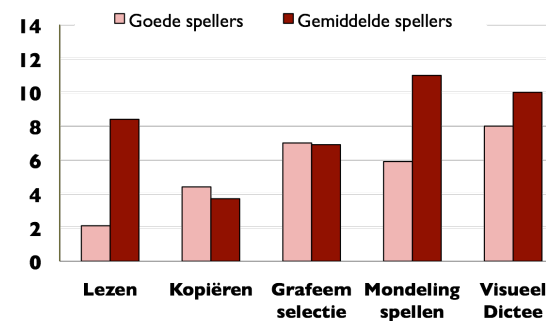
4

Woorden

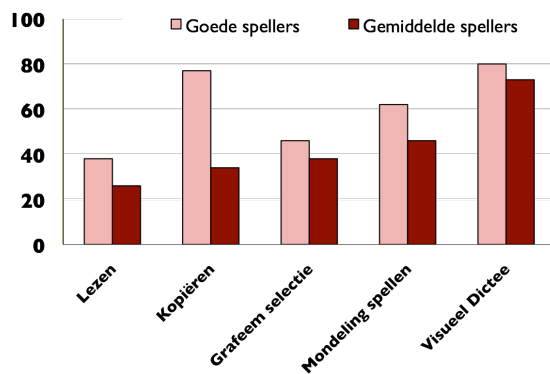
paleis	stouterd	kachel
rondje	vuilnis	modder
schilderij	miauwen	nagel
bloot	pantoffel	hengel

Elk woord werd slechts 3 keer geoefend

Fouten tijdens het oefenen

Aantal goed in percentages

Conclusies

- Van lezen leer je niet spellen
- Uit het hoofd opschrijven (visueel dictee) is het meest effectief voor alle leerlingen
- Overschrijven is vooral niet effectief voor zwakke spellers

Studie 2

SJU of *JUS*

Basisonderwijs (9 jaar)

lezen zoals-het-hoort *sju*

lezen wat-er-staat *jus*

Speciaal basisonderwijs (11 jaar)

lezen zoals-het-hoort *sju*

lezen wat-er-staat *jus*

9

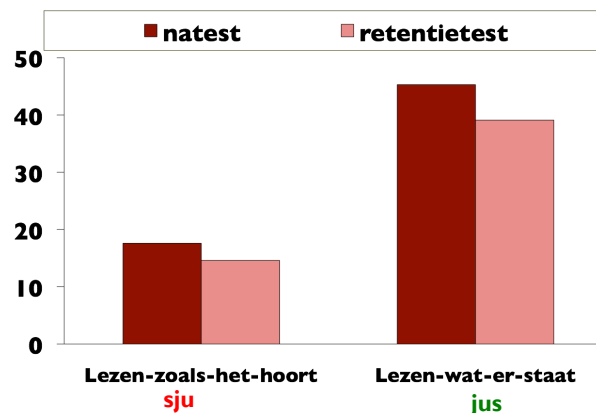
Woorden

asperge	champignon	giraffe	jungle
kangoeroe	onmiddellijk	milieu	populair
bungalow	douane	jeans	jus
kievit	niveau	passagier	station

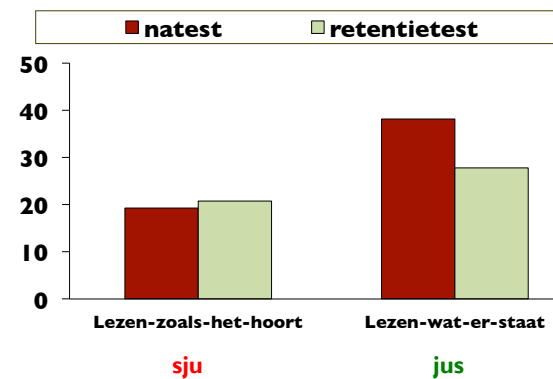
Elk woord werd slechts 3 keer geoefend

10

Regulier onderwijs

Speciaal onderwijs

Conclusies

- **JUS** lezen is voor alle leerlingen effectiever dan **SJU** lezen
- De spelling bekijft goed bij leerlingen uit het regulier onderwijs
- De spelling bekijft minder goed bij leerlingen uit het speciaal onderwijs

13

Studie 3

JUS of **JUS+**

Speciaal basisonderwijs 11 jaar

Jus Lezen wat er staat

Jus⁺ Lezen wat er staat. Vragen welk 'raar woord' er bij **SJU** hoort

14

Woorden

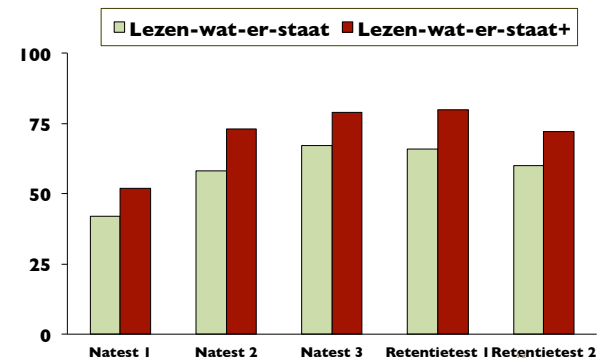
asperge	champignon	giraffe	jungle
kangoeroe	onmiddellijk	milieu	populair
bungalow	douane	jeans	jus
kievit*	niveau	passagier	station

Elk woord 9 keer geoefend in 3 weken

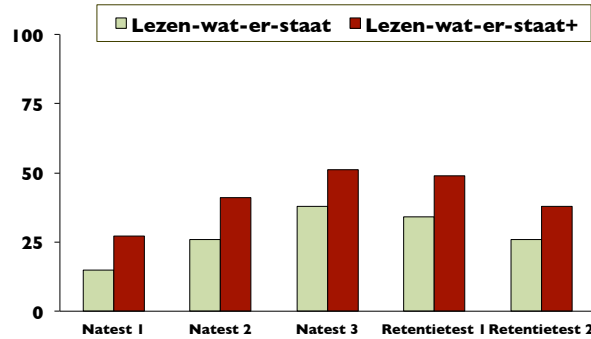
* na 1998 kieviet

15

Goede spellers

Zwakke spellers

17

Conclusies

- **JUS** lezen beklijft met een verlengde training ook bij leerlingen uit het speciaal onderwijs
- De zwakke leerlingen leren evenveel als de goede
- Het oefenen van de 'rare' uitspraak draagt bij aan de effectiviteit van de methode

18

Wat en Hoe van Spellinginstructie

19

Spellinginstructieprincipes

- **Leerkracht gebruikt systematiek van de spelling:**
  - Klankzuivere woorden: regels voor de klank-letter koppeling
  - Orthografische regels, middels categorieën
  - Dan pas ezelsbruggetjes aanleren
- **Leerkracht zorgt dat de leerlingen:**
  - Het woord opschrijven (geen 'leuke' oefeningen)
  - Het hele woord opschrijven (geen invuloefening)
  - Het woord uit het hoofd opschrijven
- **Leerkracht geeft leerlingen feedback:**
  - Onmiddellijk na de oefening
  - Door explicitering van de regels/denkwijzen

20

- **Leerkracht zal NOOIT**
  - Woorden laten spellen waarvan de categorieën niet uitgelegd zijn
  - Leerlingen een gok naar de spelling laten doen
  - Een meerkeuzespellingtoets gebruiken
- **Leerkracht zal ALTIJD:**
  - Dagelijks een oefendictee geven over een categorie
  - De categorieën eerst mondeling oefenen
  - Een foutenanalyse maken
- **Leerkracht probeert:**
  - Foute spellingen te vermijden
  - Tot 100% correct te oefenen
  - Spellingbewustzijn te bevorderen

21

Didactische principes

- Directe instructiemodel
- Klassikale en tegelijkertijd adaptieve instructie
- Oriëntatie op de te leren categorie (auditieve analyse / denkwijzen oefenen)
- Dagelijks gezamenlijk oefenen gevolgd door een oefendictee
- Zoveel mogelijk multi-sensorieel (auditief, visueel, motorisch)
- Alleen effectief gebleken instructies gebruiken

22

Organisatorische principes

- Zwakke en goede leerlingen;
  - Geen kwalitatief verschil, alleen kwantitatief
  - Zwakke leerlingen: MEER OEFENEN (onder begeleiding)
- Frontale groepsopstelling
- Vast lesritme
- Adequate aankleding klaslokaal

23

ZLKLS werkt: Spellingscores

Cito	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009
A	9	50	45	52
B	32	31	40	26
C	32	19	10	22
D	23	0	5	0
E	4	0	0	0
Gem.	C	A	A	A

2005-2006 voor invoering van ZLKLS

24

Van harte aanbevolen: Spelling

www.zoleerjekinderenlezenenspellen.nl

Map = € 40,-

Map + DVD's = € 110,-

Staal van Malmberg

Staal werkt met de bewezen spellingaanpak van José Schraven. De eerste methode die spelling en grammatica combineert.

25

Van harte aanbevolen: Instructie

Marcel Schmeier (€ 24,95)

ISBN 9789491806339

Doug Lemov (€ 37,50)

ISBN 9789058192974

26

Van harte aanbevolen: Websites

- wij-leren.nl (artikelen, etc.)
- <http://www.annabosman.eu> (zie publicaties/overig)
- www.zoleerjekinderenlezenenspellen.nl (artikelen)
- www.handelingsbrutaal.nl (boeken)
- www.onderwijsgek.nl (publicaties en downloads)
- www.leraar24.nl (kennisplatform onderwijs)
- <https://www.youtube.com/watch?v=wl60iS-lwCg> (paneldiscussie met John Hattie)
- https://www.youtube.com/watch?v=dilnw_dP3xk (TED Talks Education)

27